

Interreg

Co-funded by
the European Union

Alpine Space

ADAPTNOW

VKLJUČEVANJE JAVNOSTI IN KOMUNICIRANJE

Leto 2025

Evropski sklad za regionalni razvoj

Podpora Evropske unije: € 1.525.987,54

Kazalo

1.	Uvod.....	4
2.	Aktivno sodelovanje državljanov.....	5
2.1	Opis koncepta	5
2.2	Ugotovitve.....	8
2.3	Uporaba informacij	10

1. UVOD

Prilagajanje podnebnim spremembam se ne sme ustaviti pri posameznih ukrepih, ki jih izvajajo občine ali drugi posamezniki, temveč mora biti vključeno v celovito načrtovanje dela in razvoja tako na nivoju države kot občine, da bi bil učinek ukrepov in aktivnosti čim večji. Prilagajanje podnebnim spremembam temelji na ozaveščenosti in znanju o podnebnih nevarnostih, kolektivni odpornosti in sodelovanju. Zato je v nadaljevanju predstavljena vrsta metod vključevanja javnosti in komuniciranja, ki jih je treba vključiti v načrtovanje in izvajanje procesa prilagajanja poleg vseh ostalih prilagoditvenih ukrepov, ki jih sprejemajo občine, regije ali države.

Predstavljeno gradivo je bilo pripravljeno kot podpora občinam, oblikovalcem politik in drugim zainteresiranim stranem pri vključevanju na naravi temelječih rešitev (NbS), celostnega načrtovanja in financiranja, uporabi metod vključevanja javnosti in komuniciranja ter rešitev za ekstremne, sestavljene in kaskadne dogodke v lokalne strategije načrtovanja in obvladovanja tveganja. Predstavitve dajejo vpogled v dobre prakse na tem področju in poudarjajo njihov pomen, koristi in praktično uporabo v različnih okoliščinah. Cilj je premostiti vrzel med znanstvenimi raziskavami in dejanskim izvajanjem ter zagotoviti, da imajo nosilci odločanja dostop do uporabnega znanja.

Vsebinsko je mogoče uporabiti na več načinov, in sicer za:

- **Strateško načrtovanje** - občine lahko te informacije uporabijo za načrtovanje prostorskega razvoja, razvoj infrastrukture in strategije prilagajanja podnebnim spremembam.
- **Razvoj politik** - oblikovalci politik lahko ta načela vključijo lokalne in regionalne načrte za povečanje odpornosti ekosistemov in zmanjšanje tveganj za nesreče.
- **Vključevanje zainteresiranih strani** - kratke informacije lahko služijo kot orodje za ozaveščanje in spodbujanje sodelovanja med občinami, državo in zasebnim sektorjem.
- **Oblikovanje projektov in financiranje.**

To gradivo omogoča občinam in deležnikom, da s pomočjo konkretnih primerov, študijami primerov in ključnimi priporočili sprejemajo premišljene ukrepe, kar prispeva k bolj odporni in trajnostni skupnosti.

Spletna stran projekta: <https://www.alpine-space.eu/project/adaptnow/>

Druge kratke vsebine so na voljo na [platformi CAPA](#).

2. AKTIVNO SODELOVANJE DRŽAVLJANOV

2.1 OPIS KONCEPTA

Aktivno sodelovanje državljanov pri načrtovanju, izvajanju in spodbujanju ukrepov za prilagajanje podnebnim spremembam je ključno za izboljšanje odpornosti družbe. Dejstvo je, da ljudje na splošno ne nasprotujejo ukrepom za blažitev podnebnih sprememb in prilagajanje nanje že po naravi. Vendar pa je velika težava razširjenost dezinformacij, lažnih novic in izkrivljanja znanstvenih dejstev, zlasti v zvezi s temami prilagajanja podnebnim spremembam.

Učinkoviti ukrepi proti posledicam podnebnih sprememb in posledičnim naravnim nevarnostim morajo danes temeljiti na ekosistemskih oziroma na naravi temelječih rešitvah. Prav tako je treba spodbujati samozadostnost in obveščati o preostalih tveganjih, ki ostajajo kljub celovitim ukrepom. Na splošno si je treba prizadevati za vzpostavitev kulture ozaveščanja o tveganjih z uporabo usmerjenega obveščanja o tveganjih. To vključuje komunikacijske tehnike, kot je pripovedovanje zgodb, ki na podlagi skupnih izkušenj ponazarjajo, kako se lahko družba spopade z naravnimi nevarnostmi.

Zgodnje izobraževanje otrok, mladostnikov in mladih odraslih o naravnih nevarnostih, njihovi potencialni škodi in povezanih tveganjih je bistvenega pomena. To izobraževanje bi moralo biti vključeno v šolske učne načrte, naravoslovne in druge dnevne aktivnosti v šolah in druga neformalna izobraževanja, ki pripomorejo k večji ozaveščenosti in pripravljenosti. Prav tako je ozaveščanje ključno tudi za vse deležnike, še posebej politične odločevalce.

Javnost je treba seznaniti s tveganji naravnih nesreč, vendar je treba to storiti brez vzbujanja strahu. Namesto tega se je potrebno osredotočiti na to, da se posameznikom in skupnostim omogoči razumevanje in učinkovito zmanjševanje tveganj.

V okviru projekta ADAPTNOW so strokovnjaki najprej razpravljali o dezinformacijah, ovirah, preprekah in izgovorih. Namen razprave je bil popisati tipične argumente, ki jih uporabljajo zanikovalci podnebnih sprememb, pogoste izgovore za nepriznavanje vplivov podnebnih sprememb ali izvajanje ukrepov prilagajanja/zmanjševanja posledic ter ovire in prepreke, s katerimi se srečujejo na posameznih območjih. V nadaljevanju se je razprava osredotočila na strategije in prepričevanje v zvezi z identificiranimi ovirami, preprekami in izgovori. Projektna skupina se je razdelila v manjše skupine, v katerih je iskala rešitve oziroma načine za zmanjšanje ovir, preprek in izgovorov, ki so bili identificirani. Rezultat tega postopka je bil popis zamisli, idej ali akcij za konstruktivne odzive, ukrepe in možne odgovore na protiargumente zanikovalcev. Prav tako so strokovnjaki opredelili strategijo prepričevanje ljudi, primere učinkovitih metod in najboljše prakse, kar omogoča premagovanje dezinformacij, ovir, preprek in izgovorov.

Kot zaključek so strokovnjaki s praktičnim eksperimentiranjem in vrednotenjem raziskali in preizkusili različne modele, orodja in igre za komuniciranje in aktiviranje sodelovanja javnosti. Cilj je bil oceniti njihovo učinkovitost in uporabnost. Poudarek je bil na razumevanju, kako bi lahko ta orodja koristila občinam in drugim deležnikom pri načrtovanju in izvedbi aktivnosti za povečanje ozaveščenosti različnih ciljnih skupin.

PREUČENA SO BILA NASLEDNJA ORODJA:

Interaktivni model naravnih nevarnosti

S pomočjo alpskega modela pokrajine lahko na zabaven način spoznavate različne naravne nevarnosti in učinke zaščitnih in preventivnih ukrepov. Model naravnih nevarnosti prikazuje namišljeno, poseljeno predalpsko pokrajino, skozi katero teče reka. V vasi se v reko izliva hudournik z gorskega območja, pri čemer so prikazani učinki zaščitnih in preventivnih ukrepov. Model je primeren za vizualizacijo možnih učinkov podnebnih sprememb na alpsko skupnost in s tem za ozaveščanje o tveganjih. Poleg tega je mogoče razpravljati o praktičnih ukrepih v primeru alpske naravne nesreče in pravilnem ravnanju v izrednih razmerah.

Predstavitev modela naravnih nevarnosti: https://www.youtube.com/watch?v=ngFsb8_Lyj4&t=255s

Model hitrih poplav

Ta model se uporablja za varno in prijetno doživljanje učinkov močnega deževja in posledičnih poplav v urbanih območjih. Ob delovanju se lahko razpravlja o pripravljenosti infrastrukture in splošnem prilagajanju podnebnim spremembam.

ClimaStory

ClimaSTORY je pedagoška igra, ki spodbuja kolektivni razmislek o prilagajanju podnebnim spremembam. ClimaSTORY je zasnovana tako, da ga lahko uporabljajo različni deležniki (otroci, odrasli, zaposleni, politični odločevalci) in omogoča, da se na izmišljeno ozemlje pogleda z vidika podnebnih sprememb in prilagoditvenih rešitev za različne dejavnosti: kmetijstvo in gozdarstvo, industrijo, turizem, trgovino, zdravje in varnost, načrtovanje in upravljanje virov ter biotsko raznovrstnost. Glede na razmere udeleženci skupaj izberejo najustreznejše rešitve glede na posebnosti tega ozemlja.

Predstavitev zgodbe o prilagajanju podnebnim spremembam:

<https://www.youtube.com/watch?v=kzNja9hwcco>

Model infiltracije

Model prikazuje slabosti zaprtih (asfaltiranih ali betoniranih) površin in prednosti prepustnih rešitev. Vizualizira prednosti na naravi temelječih rešitev (NbS), kot so varovanje podtalnice, vodno ravnoesje krajine in potencialne na poseljenih območjih.

MurGame

MurGame je igra, v kateri se simulira skalne plazove in podore in v kateri igralci branijo slikovito alpsko vas pred velikimi tokovi kamenja in skal. Spletna igra je namenjena igralcem, ki dajejo prednost realističnim podatkom in obnašanju, kar je v igri doseženo z izvajanjem resničnega modeliranja skalnih podorov. Igra MurGame se uporablja tudi v izobraževalne namene za ozaveščanje o nevarnostih in škodi, ki jo povzročajo drobinski tokovi ter za prikaz zaščitnih ukrepov, ki jih je mogoče izvesti.

Igro lahko igrate na naslednji povezavi: www.murgame.ch

Ustavite katastrofo

To je spletna igra, ki so jo pripravili Združeni narodi. Njen namen je povečati znanje o tveganjih in okrepiti pripravljenost na nesreče. Otroke uči, kako zgraditi varnejše vasi in mesta. Otroci se skozi igro naučijo, kako lokacija in materiali, iz katerih so zgrajene hiše, vplivajo na nesreče ter kako lahko sistemi zgodnjega opozarjanja, načrti evakuacije in izobraževanje rešijo življenje. Ker imajo otroci in mladi običajno radi igre, so pomembna ciljna skupina in jih lahko usposobimo za razumevanje strategij in ukrepov za zmanjševanje tveganja nesreč in krepitev odpornosti, kar bo v prihodnosti privedlo do bolj pripravljenih gospodinjstev, bolj zdravih otrok in mladih ter varnejših skupnosti.

Igro lahko igrate na naslednji povezavi: <https://www.stopdisastersgame.org/game/>

Stric Cranky

V spletni igri Cranky Uncle se igralci s pomočjo risank in kritičnega razmišljanja borijo proti napačnim informacijam. Igra Cranky Uncle uporablja karikature, humor in kritično mišljenje za razkrivanje zavajajočih tehnik zanikanja znanosti in krepitev odpornosti javnosti na dezinformacije. Da bi pojasnili, zakaj in kako nekateri ljudje zavračajo znanstvene dokaze, je bil ustvarjen lik čudaškega strica, družinskega člana, ki misli, da zadeve razume bolje od svetovnih znanstvenikov.

Igro lahko igrate na naslednji povezavi: <https://app.crankyuncle.info/language>

Razgovor sredi potovanja

Discord Midjourney je umetna inteligenca za pretvorbo besedila v sliko, ki domišljijo spreminja v resničnost. S preprostim vnosom besedila umetna inteligenca ustvari sliko. Midjourney se lahko uporablja kot pomoč pri obravnavanju skrbi in strahov ljudi na območju, in sicer tako, da jim omogoči ustvariti podobo ali sliko svojih skrbi ali strahov. Konkretizirana podoba omogoča razpravo in to je preizkušena metoda za začetek intenzivnih razprav s posamezniki ali skupnostjo.

Povezava na Midjourney: <https://discord.com/invite/midjourney>

2.2 UGOTOVITVE

Skupina je opredelila tipične ovire, prepreke in izgovore pri obravnavanju podnebnih tveganj ter pri izvajanju prilagoditvenih ukrepov. Nekatere izhajajo iz robnih pogojev obravnavanega območja, druge pa izvirajo iz dojemanja ljudi.

Ovire, ki izhajajo iz robnih pogojev obravnavanega območja:

- Pomanjkanje ozaveščenosti in znanja javnosti o učinkih podnebnih tveganj ovira učinkovito sodelovanje in ukrepanje.
- Pomanjkljivo izobraževanje vodi v pomanjkanje zaupanja v znanost, mešanje klimatologije in meteorologije; veliko izobraževalnih sistemov poučuje predvsem teorijo, manjkajo pa metode praktičnega razumevanja in izvajanja.
- Nezadostni človeški viri za izvajanje aktivnega in obsežnega ozaveščanja in izvajanja ukrepov za ublažitev posledic podnebnih sprememb.
- Politične ovire, kot je nepripravljenost za dodelitev potrebnih sredstev za ukrepe, povezane s podnebjem.
- Omejena finančna sredstva občin.
- Pomanjkanje strokovnjakov s praktičnim znanjem o določenih temah, povezanih s podnebjem, ovira učinkovito odločanje in odzivanje.
- Neusklajeni predpisi in standardi v različnih sektorjih.
- Deljena pozornost, saj vsakodnevni izzivi kot so konflikti, inflacija, cene energije in begunska kriza odvrta delovanje na področju podnebnih sprememb, kot eni izmed najpomembnejših dolgoročnih nalog za prihodnost.
- Izzivi pri spodbujanju sodelovanja med različnimi institucijami, vključenimi v prizadevanja za odpornost na podnebne spremembe.
- Infrastruktura pogosto ni dobro opremljena za obvladovanje posledic hudih vremenskih dogodkov, kar še povečuje ranljivost.
- Prisotnost več nevarnosti, ki hkrati vplivajo na različne sektorje, kot so nevihte, vročinski valovi, poplave, plazovi in zdravstvene krize, predstavlja zapleten izziv.
- Problem dezinformacij, lažnih novic, izkrivljanja znanstvenih dejstev in lažnih strokovnjakov.
- Tehnološka zaostalost tudi v industrijsko razvitih državah.

Ovire, ki izhajajo iz ljudi:

- Občutek, da posameznika izredni dogodki ne zadevajo ali da niso neposredno odgovorni za izvajanje ukrepov.
- Splošna miselnost »Ne na mojem dvorišču!«, kar pomeni, da se mora ukrep izveste nekje drugje in ne v domači občini ali kraju.
- Ukrepi za blažitev podnebnih sprememb škodijo podjetjem, kar spodbuja šibke protiukrepe in krepí miselnost, da »radikalne spremembe niso potrebne«.
- Poudarjanje slabosti oziroma miselnost »sprememba nam bo škodovala«, npr. senčenje mesta je odlično, vendar padajoče listje umaže avtomobile oziroma povzroča spolzko cestišče za ljudi in avte.
- Finančno breme je za prebivalstvo pretežno, zato se želi spodbujati razdelitev učinka podnebnih sprememb. Ljudje menijo, da bi moral glavno breme finančno dragih ukrepov nositi premožnejši del prebivalstva, zato se pojavljajo izjave, da je »varstvo podnebja namenjeno le bogatim ljudem«.

- Prevladuje mnenje, da gre za histerijo zaradi podnebnih sprememb in da so podnebne spremembe posledica naravnih ciklov. Uporabljajo se izjave, da je »nekoč že bilo topleje, tudi močno deževje smo že imeli«.
- Preusmerjanje odgovornosti oziroma prelaganje krivde na druge onesnaževalce, ko ljudje menijo, da njihovo ukrepanje kot posameznikov ni potrebno ali da je lokalni vpliv nepomemben, če globalni akterji ne ukrepajo.
- Ljudje bi sodelovali pri posameznih ukrepih, če bi pri ukrepih že delovala kritična masa aktivnih ljudi, saj veliko ljudi ne želi »biti prvi« in raje sledi skupini.
- Strah pred neznanim, strah pred spremembo življenjskega sloga in padanjem življenjskega standarda je lahko zelo zastrašujoč. Težko si je predstavljati, kaj pomenijo podnebne spremembe in njihovi praktični učinki na vsakdanje življenje. Razlika med podnebjem - vremenom - vremenskimi razmerami je večini ljudi neznana.
- Občutek, da že zdaj delamo veliko ali da smo na meji mogočega za svoje gospodinjstvo. Pojavljajo se vprašanja »zakaj recikliranje ali varčevanje z energijo in postavitve sončnih elektrarn ni dovolj?«
- Občutek, da je možno s tehnološkimi rešitvami učinkovito rešiti problematiko podnebnih sprememb prelagajo odgovornost na tehnologijo in hkrati podcenjuje na naravi temelječe rešitve, ki omogočajo ponovno aktivacijo naravne odpornosti.
- Prehitra izguba motivacije in sindrom zamujene priložnosti ter občutek, da »Je že prepozno in da tako ali tako ne moremo storiti ničesar več!« preprečuje izvajanje ukrepov.
- Razmišljanje, da je rešitev podnebne krize za človeštvo »luksuzen« problem. Veliko ljudi meni, da moramo najprej premagati vojne, lakoto in revščino. Razmišljajo, da šele ko bo družba spoznala, da je mogoče zahtevne naloge reševati kolektivno, bo to mogoče prenesti na še težje probleme, kot so podnebne spremembe. To prav tako preprečuje aktivno delo na področju prilagajanja.
- Številni verjamejo, da posledice podnebnih sprememb ne bodo drastične v času našega življenja. S posledicami se lahko sprijaznimo. Individualni ukrepi za zaščito podnebja in osebne naložbe v prilagoditvene ukrepe se bodo obrestovali šele prihodnjim generacijam. Osebne izboljšave v prihodnosti z ukrepi za prilagajanje podnebnim spremembam se ne zdijo potrebne. Vendar pa se čuti določena prisila, da se finančna sredstva zberejo že danes (kratkoročno financiranje proti dolgoročnemu izboljšanju). Takšna egoistična razmišljanja opravičujejo neaktivno delovanje.
- Ljudje menijo, da so ukrepi preveč povezani z volilnimi cikli in da politični odločevalci dajejo prednost lastnim namenom politične kampanje pred skupnim dobrim. Odlašanje pri izvajanju ukrepov, saj odločevalci dajejo prednost domnevno nujnejšim problemom z bolj pozitivnim zunanjim učinkom. Na splošno se ukrepi za zmanjšanje vpliva podnebnih sprememb obravnavajo kot levičarsko vprašanje, kar vodi v politično polarizacijo pri obravnavanju posledic podnebnih sprememb v družbi in skupnosti.
- Industrija na ukrepe, potrebne za prilagajanje podnebnim spremembam, gleda le z vidika finančnih koristi. Mnogi se počutijo prepuščeni na milost in nemilost končnemu potrošniku. Lobiranje za »ne spreminjanje« manipulira s strategijami prilagajanja.
- Včasih so učinki podnebnih sprememb, zlasti zvišanje temperature, kratkoročno dobrodošli in s tem povezani negativni učinki (ekstremna vremenska nihanja, izredni dogodki) so zanemarjeni ali podcenjeni.

Strategije za premagovanje ovir, preprek in izgovorov

Strokovnjaki so podali nekaj priporočil, ki so se izkazala za koristna pri razpravah o vprašanih podnebnih sprememb in z njimi povezanih nevarnostih ter pri spodbujanju izvajanja ukrepov prilagajanja in blaženja:

- Izogibajte se omalovaževanju ali pretiravanju učinkov podnebnih sprememb.
- Stališča in izjave podkrepite z znanstvenimi dokazi in dejstvi ter tako ustvarite zanesljivo podlago za razpravo. Rezultati raziskav lahko pojasnijo, da so trenutne podnebne spremembe prehitre, saj so jih zanesljivo povzročila naravna nihanja.
- Spodbujajte izmenjavo vseh pomislekov in idej brez obsojanja.
- Ustvarite odprto in inovativno okolje, ki spodbuja produktivne razprave.
- Spodbujajte ustvarjalnost, sodelovanje in oblikovanje delovnih skupin.
- Spodbujajte sodelovanje med lokalnimi in regionalnimi zainteresiranimi deležniki.
- Osredotočite se na doseganje rezultatov, ki koristijo skupini, in ne na poudarjanje mnenj ali skrbi posameznikov.
- Zagotovite večjo udeležbo v postopkih odločanja.
- Izboljšajte komunikacijo med institucijami in državljani ter delite koristi uspeha z vsemi zainteresiranimi.
- Začnite z blaženjem in razširjanjem na lokalni ravni. Začnite z vplivanjem na prijatelje in družino.
- Ne primerjajte svojih dejanj s svetovnimi igralci. Začnite na osebni ravni. Če želite zasaditi gozd, začnite z enim samim semenom oziroma drevesom. Nato začnite povečevati svoje ukrepe na lokalni, regionalni in nacionalni ravni. Skupno delovanje bo vplivalo tudi na globalna vprašanja.
- Poudarjajte, da je prilagajanje za vsakega posameznika; samozadostnost in individualno prilagajanje podnebnim razmeram bosta prinesla koristi za zdravje.
- Nagovarjajte deležnike s čustvenimi argumenti, saj so posledice podnebnih sprememb že tu.
- Izpostavljajte, da prilagajanje ni egoizem temveč odgovornost za naslednjo generacijo.
- Čeprav imajo podnebne spremembe kratkoročne pozitivne učinke (visoke temperature), bodo stranski učinki (tropski cikloni) še veliko hujši.
- Uporabljajte različna orodja, kot na primer kalkulatorje ogljičnega odtisa in promovirajte ukrepe, ki znižujejo ogljični odtis.
- Z realnimi primeri pokažite, da so finančna sredstva za izvajanje ukrepov visoka in pomembna, vendar je odpravljanje posledic veliko dražje kot takojšnje ukrepanje.

2.3 UPORABA INFORMACIJ

- Občine se naj zavedajo, da vprašanje podnebnih sprememb vse bolj preveva ljudi. Vprašanje je vseprisotno in že zdaj čustveno in finančno preobremenjuje številne ljudi. V nekaterih primerih se ljudje že odzivajo s strahom, ki hromi njihovo delovanje (psihološko stanje: boj - beg - ohromitev).
- Uporaba različnih medijev in fizičnih modelov za ozaveščanje, sektorski pogled, vzbujanje pozornosti je lahko dobro izhodišče za nadaljnje razprave.
- Zlasti orodje ClimaStory se lahko uporablja za medsektorsko delo.
- Programsko opremo za pretvorbo besedila v slike, ki temelji na umetni inteligenci, je mogoče uporabiti za prikaz vizij ter za razvoj in vizualizacijo slike prihodnosti skupaj z ljudmi.
- Fizične modele lahko uporabite ob različnih dogodkih ali prireditvah in dnevih odprtih vrat, da z interaktivnostjo in igrami omogočite boljše razumevanje.

Prednosti orodij, simulatorja in orodij za načrtovanje je treba najprej prikazati pod vodstvom na regionalnih dogodkih, akcijskih dnevih itd. Občine je treba najprej opolnomočiti, da bodo lahko nato samostojno uporabljale orodja, simulator in orodja za načrtovanje.

VODILNI PARTNER PROJEKTA

**Auvergne
Rhône-Alpes**
Énergie Environnement

Agencija za energetske okolje Auvergne-Rhône-Alpes

Rue Gabriel Péri 18, 69100 Villeurbanne, Francija

Telefon: +33 (0)6 98 08 66 97, +33 (0)6 99 83 97 57

E- pošta: rogelio.bonilla@auvergnerhonealpes-ee.fr

PROJEKTNI PARTNER - PRIPRAVA VERZIJE V SLOVENSKEM JEZIKU

Energetsko podnebna agencija za Podravje (ENERGAP)

Smetanova ulica 31, 2000 Maribor, Slovenija

Telefon: +386 (0)2 234 23 60

E- pošta: info@energap.si

Spletna stran: www.energap.si

